

Duinbeheerder Pieter Dhont:

Kansen voor natuurontwikkeling in Zuid-Kennemerland

door A.A. Helmens en T.J. Verstrael

Bij de provincie Noord-Holland bestaan vergevorderde plannen om de waterwinning in Zuid-Kennemerland sterk te verminderen. In eerste instantie wordt de wateronttrekking gehalveerd van ruim 9 mln naar 4,5 mln m³/jr en binnen 10 jaar waarschijnlijk naar 2 mln m³/jr. Dit laatste is afhankelijk van de resultaten van het effectenonderzoek. Op den duur is volledige stopzetting, waar ook de Stichting Duinbehoud voor pleit, niet ondenkbaar, mede gezien de alternatieven die voorhanden zijn, zoals diepinfiltratie in het Koevlak.

In Kennemerland is ook het plan zeer actueel om het huidige Nationaal Park de Kennemerduinen sterk uit te breiden tot een Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Hoe groot het precies moet gaan worden, staat momenteel nog ter discussie.

Al met al voldoende aanleiding voor DUIN om eens te gaan praten met de gastvrije beheerder van de Kennemerduinen, Pieter Dhont.

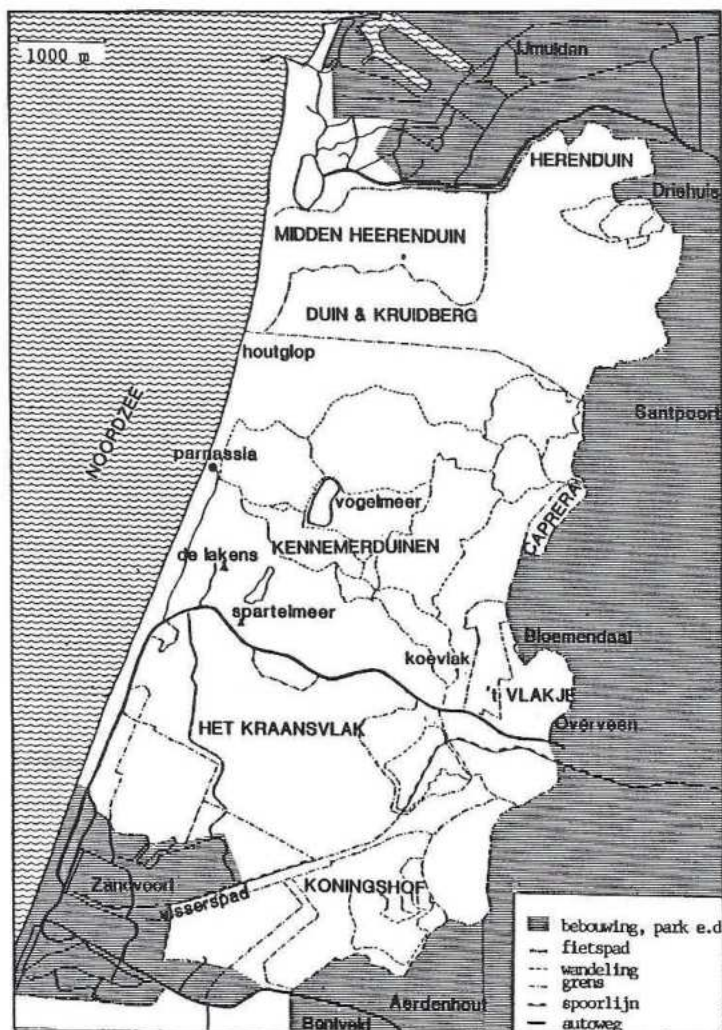
Welke veranderingen zullen in het duin optreden als gevolg van het terugdraaien van de waterwinning?

Pieter Dhont: "Het verminderen van de waterwinning van 9,5 naar 4,5 miljoen m³ per jaar heeft nog niet direkt grote gevolgen. De huidige natere gedeelten zullen wat natter worden, maar dat is nog niet zo opvallend. De tweede fase, waarin de winning tot 2 miljoen m³/jaar zal verminderen, is pas echt belangrijk, dan zullen er spectaculaire veranderingen optreden. In ca. 3% van het gebied kan herstel van vochtige valleien met de daarbij behorende vegetaties plaatsvinden. In dit verband is ook gunstig, dat bij IJmuiden door de aanleg van de verlengde pieren een brede strandvlakte is ontstaan die een opbolling van de grondwaterstand heeft veroorzaakt.

Dit betekent echter niet dat we de situatie van vroeger, met ca. 30% vochtige valleien, weer terug kunnen krijgen. Er zijn verschillende ingrepen geweest die een blijvende grondwaterstands daling hebben veroorzaakt, zoals de drooglegging van de Haarlemmermeer en de aanleg van het Noordzeekanaal. Oude namen als het Koevlak en het Schapenkamp herinneren aan de vroegere vochtige situatie waarbij in het duin grazige weiden aanwezig waren waarop het vee kon grazen."

Op welke wijze kun je in het beheer hierop inspelen?

"De veranderingen zullen waarschijnlijk in het noordwesten net achter de zeereep gaan optreden, met name in het Houtglop. Dit is het minst ontsloten gebied, het is niet toegankelijk voor publiek. In het Houtglop is echter heel veel struweel aanwezig, dat nog altijd aangroeit waardoor de verdamping en daarmee de verdroging ter plaatse toeneemt. Dit geldt ook voor het aangrenzende Zuidervlak in het gebied van Natuurmonumenten. Deze struwelen zouden kunnen uitgroeien tot moerasbos, maar er is ge-

Overzichtskaartje van de duingebieden in Zuid-Kennemerland.

Pieter Dhont, wijzend op de resultaten van verstuiwingsvriendelijk beheer

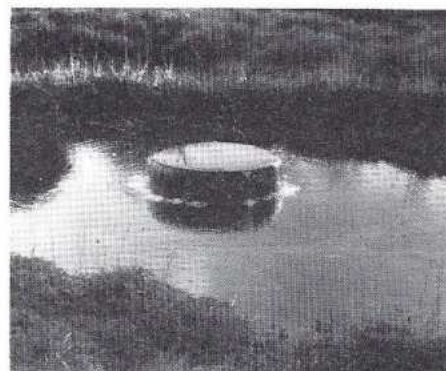
kozen om te proberen met maai-beheer de karakteristieke valleivegetaties met Slanke Duingentiaan, Parnassia en Bonte Paardestaart terug te krijgen. Dergelijke vegetaties zijn nog aanwezig in de nabijgelegen bomkraters, overblijfselen uit de Tweede Wereldoorlog.

In het Houtglop wordt al jarenlang gemaaid, in de afgelopen winter voor het eerst met de klepelmaaier waarna het maaisel wordt afgevoerd. Door tijdens vorst in de duinpannen te maaien vindt de minste spoorvorming plaats. Het is helaas nog te duur om het maaisel "fijn" af te voeren. Dit voorjaar en zomer zal er een onderzoek plaatsvinden naar de bodemvorming en de vegetatieontwikkeling in o.a. de gemaaide pannen 'want kennis daarover ontbreekt nog bij ons.'

Maar naast maaien zijn er toch ook andere beheersmaatregelen mogelijk, bijvoorbeeld begrazen?

"Begrazing met koeien zou eventueel mogelijk zijn maar dan alleen tijdelijk, want op termijn moeten de konijnen de valleien kunnen openhouden. Een probleem hierbij is dat niet bekend is of het vee de liguster kapot kan grazen, wat bij Kruipwilg wel lukt. Bovendien levert inscharing van vee nogal veel organisatorische problemen op, zoals het aanbrengen en onderhouden van rasters en het houden van toezicht.

De reeën, die nu in groten getale aanwezig zijn, spelen geen rol van betekenis bij het openhouden van de valleien. Ze komen dicht achter de zeereep vrijwel niet voor en ze hebben bovendien de struwelen nodig voor de dekking. Een andere mogelijkheid om vochtige duinvalleien terug te krijgen, verstuiwen tot op grondwaterniveau, is in het Houtglop ook van geringe betekenis, want ondanks een verstuiwingsvriendelijk beheer treedt het verschijnsel weinig op."

Noodinfiltratie Kleindoornen (foto P. Dhont).

Inlaat Kennemerduinen (foto P. Dhont).

Gemeenschappelijke toegangsvoorwaarden in Zuid-Kennemerland

Ligt het in de bedoeling om de hiervoor geschetste natuurontwikkeling buiten de recreatie te houden?

"Eigenlijk wel ja. We hebben geen ervaring hoe recreanten reageren op pas gemaakte valleien, maar ze nodigen wel uit tot betreding. Daarom zijn tot nu toe alleen valleien gemaaid die uit het zicht liggen. Omdat gemaakte valleien attractief voor recreanten kunnen zijn, is het een voordeel dat het noordwesten, waar het Houtglop ligt, weinig ontsloten is.

De potentie voor natuurontwikkeling is ook een belangrijk argument geweest tegen de voorgestelde aanleg van een fietspad IJmuiden - Zandvoort, achter de zeereep langs. Zo'n fietspad veroorzaakt een verhoogde recreatiedruk in een relatief rustig gebied en biedt bovendien de gelegenheid om op brommers "even te gaan stappen" in Zandvoort en 's nachts door het duin terug te rijden. Dat vinden wij een oneigenlijke vorm van recreatie in een gebied waar je juist natuurontwikkeling kunt en wilt hebben."

Wat is de positie van het Kraansvlak bij deze plannen?

"In het Kraansvlak vindt geen onttrekking of infiltratie van water plaats, hoewel de PWN het gebied destijds o.a. heeft aangekocht ten behoeve van de waterwinning. Momenteel liggen er nog wel bezinkingsvijvers van

rioolwater binnen het circuit van Zandvoort, maar dit rioolwater zal uiterlijk 1989 worden verpompt naar de oostelijk gelegen Waarderpolder. Het kwelwater van deze vijvers heeft nu nadelige invloeden op het aangrenzend deel van het Kraansvlak. De hier geplande diepinfiltratie zal geen doorgang vinden, omdat in de bodem geen afsluitende lagen aanwezig zijn.

Het gebied is in verband met de kwetsbaarheid gesloten voor publiek, dat nu alleen via een groepsekskursie het terrein kan bezoeken. Vanaf de Keesomstraat in Zandvoort is een nieuw fiets-/voet-/ruiterpad aangelegd naar Bloemendaal aan Zee. Maar dit heeft geen gevolgen voor de ontsluiting van de rest van het gebied."

Nationaal Park "Zuid-Kennemerland"

Hoe is momenteel de situatie rond het instellen van het Nationaal Park "Zuid-Kennemerland"?

"De instellingsprocedure is inmiddels gestart door de Voorlopige Commissie Nationale Parken. De discussie spitst zich toe op de grootte: alleen de bezittingen van Natuurmonumenten en de Stichting Nationaal Park de Kennemerduinen of ook nog terreinen van PWN, Staatsbosbeheer en gemeenten erbij? Natuurmonumenten en de Stichting zijn voorstander van de eerste mogelijkheid om

een sterke uitgangssituatie te creëren bij verdere onderhandelingen."

Dat suggereert dat die onderhandelingen wel eens moeizaam zouden kunnen worden?

"Er zijn inderdaad enkele problemen, speciaal rond het Kraansvlak. Dat gebied is destijds mede voor de waterwinning aangekocht. Wanneer het gebied onderdeel gaat uitmaken van het nationaal park, zal het aksent vooral gaan liggen op de functie als natuurgebied waar natuurgerichte recreatie kan plaatsvinden. Het bedrag dat de PWN destijds heeft betaald voor het Kraansvlak was echter veel te hoog om het alleen als natuurgebied te beheren.

Daarnaast speelt ook het kampeerterrein De Lakens een rol in de problematiek. Het is nu een winstgevend onderneming. In het kader van het nationaal park zou het waarschijnlijk in de huidige vorm niet passen binnen de doelstellingen."

Wat is de houding van Natuurmonumenten?

"De vereniging wil wel meewerken aan de instelling van Nationaal Park, maar ze wil graag haar eigen identiteit behouden. Dit geldt evenzeer voor Stichting Nationaal Park de Kennemerduinen."

Hoe zal het toekomstige nationale park worden opengesteld voor recreatie?

"Evenals nu zal er een zonering zijn vanuit het bezoekerscentrum. De nu bestaande en druk bezochte looproute van het Koevlak via het Vogelmeer naar Parnassia blijft bestaan. Deze zomer zal een nieuwe fietsontsluiting worden gemaakt tussen Duin en Kruidberg en de Kennemerduinen. De Zeeweg in Duin en Kruidberg zal aansluiten op het noordelijk deel van de Waterleidingweg en daarmee een fietsverbinding vormen met het fietspad Bergweg-Kattendel/Parnassia in de Kennemerduinen. Het noordwesten, waarin ook de Midden-Heerenduinen van Natuurmonumenten liggen, blijft dus gewoon rustgebied. Met de gemeenschappelijke toegangsregeling, die nu al van kracht is, wordt in feite al een voorshot genomen op de eenwording van het gebied. Wij willen dat graag, maar dan wel in een geleidelijk tempo en onder goede, bindende afspraken!"